

- O’Keeffe, S., Martin, P., Target, M., & Midgley, N. (2019). “I just stopped going”: A mixed methods investigation into types of therapy dropout in adolescents with depression. *Frontiers in Psychology*, 10(1). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00075>
- Van der Veken, K., Lauwerier, E., & Willems, S. (2020). To mean something to someone: Sport-for-development as a lever for social inclusion. *International Journal for Equity in Health*, 19(1), 11-24.

* Zie ook de bijdrage van Wim Delabie (pp. XX-XX) en Klaas Devos (pp. XX-XX) en de getuigenis van Bert Ballegeer in het eerste boekdeel (Praktijkgids sociaal-sportief werk #1: 125 protagonisten over visies, noden en dromen, pp. 40-43).

** Zie ook de bijdrage van Lieve Lambrechts en Marnix Beyen (pp. XX-XX).

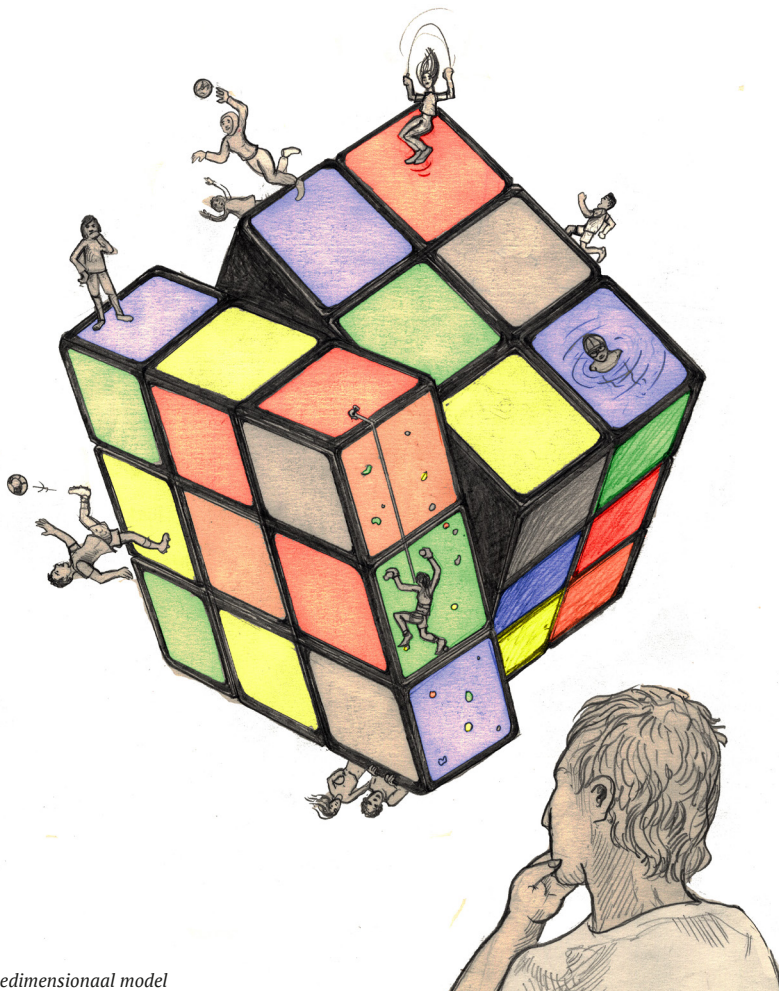
*** Zie ook de bijdrage van Jan Depauw, Els De Waele, Peter Raeymaeckers, Koen Hermans en Kristel Driessens (pp. XX-XX).

Filip Balthau, Oscar Coppieters, Annelies De Mey, Michiel De Visschere & Pia Pasmans **Impact werkt in alle richtingen**

In het najaar van 2021 richtte Sporting A, de sportdienst van de stad Antwerpen, het Platform Sociaal-Sportieve Praktijken (PSSP) op. Het PSSP steunt op vijf pijlers: 1. de belangen behartigen van kwetsbare groepen in de samenleving en de noden beter kunnen inschatten en aangeven; 2. de kwaliteit van de gewenste ondersteuning verhogen; 3. meer verdieping in en tussen de sociaal-sportieve praktijken creëren; 4. de waarde van deze praktijken meer zichtbaar maken voor de doelgroep, het lokaal bestuur en de Antwerpenaren zelf; 5. argumenten aanleveren waarom het (een) lokaal bestuur moet (blijven) investeren in sociaal-sportieve praktijken. Ondanks het korte bestaan speelde het platform al een sterk verbindende rol, waarbij de impact niet alleen binnen de Antwerpse stadsgrenzen merkbaar is, maar ook daarbuiten. Spo(r)tlight: Trefdag voor Sociaal-Sportief Werk, een evenement dat op 31 oktober 2023 in Antwerpen werd georganiseerd, getuigde daarvan en krijgt ook navolging.*

Op een participatieve manier aan impactevaluatie doen, is een existentieel kenmerk van het PSSP. In eerste instantie zoomen we in deze bijdrage in op de Antwerpse Sociaal-Sportieve Praktijken (1.1.), op de zoektocht naar een definitie, doelstellingen en verschijningsvormen (1.2), om vervolgens stil te staan bij het waarom en hoe van impactmeting (1.3.). Tenslotte duiden we het driedimensionale model van de rubikskubus, onder meer aan de hand van voorbeelden op de proactieve, preventieve en curatieve dwarsdoorsnede (1.4.).

In tweede instantie zoomen we uit en leggen we het moreel kompas van het platform uit. Dat navigeert, vertrekkend vanuit de waarden ‘vrijheid’ en ‘rechtvaardigheid’, en gaat op zoek naar een balans tussen impact op korte en langere termijn (2.1.). We staan verder stil bij het bewustzijn van het politiek kortetermijnspectief versus het spanningsveld kwantiteit en kwaliteit (2.2.). Het geïntegreerd, holistisch en intersectoraal werken krijgt vervolgens verdiende aandacht (2.3.). Impactgedreven meting tegen dat licht houden, is meer dan aangewezen. Het bepalen van een participatieve dataset zonder doelgroep is not done. Pragmatiek en ervaring dienen daarbij hand in hand te gaan (2.4.); het loggen van datapunten vraagt een gebruiksvriendelijke benadering voor beroepskrachten, vrijwilligers en deelnemers (2.5.).

Figuur 1. Driedimensionaal model

Het driedimensionale model kan je het best vergelijken met een rubikskubus die drie dimensies bij elkaar brengt (zie ook Figuur 1):

1. Het niveau (micro - meso - macro)

Dit poogt te omschrijven wat de impact is op deelnemers/deelhebbersniveau ter versterking van het individu (micro), het collectief of de groep (meso) en de samenleving.

2. Het termijnperspectief (kort - middellang - lang)

De oefening hierop meet de effecten van interventies in en rond de SSP op korte, middellange en lange termijn en het proactieve, preventieve en/of curatieve karakter.

3. Het doel (proactief - preventief - curatief)

Dit heeft te maken met de mate waarop de SSP het 'leren' in haar missie en aanpak vertaalt. Informeel leren leunt veel meer aan bij het proactieve, non-formeel leren bij het preventieve en formeel leren wordt veel meer gehanteerd om curatief tussen te komen en doelen en handelingen te stellen. Met deze derde dimensie erbij wil het platform de ontstaansreden en missie van elke SSP erkennen en meenemen in de ontwikkeling van meer impactgedreven procesevaluaties.

Over Filip Balthau

Filip Balthau (°1966) werd geboren in Gent en groeide op in Lochristi, als oudste van een gezin van drie kinderen. "Na mij werden broer Wim en zus Veerle (†2013) op de wereld gezet. Als zoon van een tuinbouwer werd ik snel en veel ingeschakeld in het bedrijf. In mijn vrije tijd ging ik naar de Chiro en speelde ik voetbal bij SC Begonia Lochristi. Op zestienjarige leeftijd verkoos ik de zondagse activiteiten als leider bij de Chiro boven een plaatsje op de bank of op het veld met tweedeprovincialer SC Begonia. Het toenmalige sociale haalde het dus van het sportieve. Na mijn studies pikte ik het voetballen terug op tot de leeftijd van 37 jaar, het moment dat ik verhuisde naar Antwerpen." Samen met zijn vrouw Joke en zoon Luis Leon (°2009) woont Filip in Bergerhout.

Sociaal geïnspireerd studeerde Filip als pioniersleerling af als gegradueerde in de Orthopedagogiek. "Getekend door enkele gebeurtenissen in mijn eigen jeugd deed ik vervolgens mijn burgerdienst bij de therapeutische gemeenschap (TG) De Sleutel, een residentiële setting in de verslavingszorg. Nadien werd ik begeleider in het naburige crisisinterventiecentrum De Ark, maar na vijf maanden keerde ik terug naar de TG om er eerst te werken als begeleider en vervolgens als opnameverantwoordelijke." De overname van deze organisatie en een bijkomend collectief ontslag deed Filip het geweer van schouder veranderen. Hij ruilde het derdelijns curatief werk in voor het eerstelijns, breed geïntegreerde jeugdwerk. "Ik startte begin 1993 bij de vzw Jeugdclubs (o.a. Jeugdhuis T-Klub, nu Vagevuur genaamd) in Lokeren." In 1996 richtte hij in de schoot van die vzw het eerste en nog steeds bestaande straathoekwerkproject voor de stad Lokeren op. In oktober 2000 zocht Filip opnieuw andere oorden op. "Ik belandde in Antwerpen waar ik na een job op het kruispunt van wijkontwikkeling en jeugd(werk)beleid voor de stad Antwerpen, vijf jaar werkte voor de vzw KIDS, een grote Werking Maatschappelijk Kwetsbare Jeugd." Hij werkte er als steunpuntcoördinator en vervolgens als algemeen coördinator voor de wijken Dokske en Schijnpoort, waar hij samen met zijn team pionierde in het vindplaatsgerichte jeugdwerk. Na een overstap en anderhalf jaar dienst als procesbegeleider voor Uit de Marge werd hij algemeen coördinator van JES Antwerpen, waar hij onder meer mee aan de wieg stond van vindplaatsgerichte jobcoaching, PleinPatrons, jongerencollectief J100, jeugdcultureel platform Track East,

De rubikskubus duidt op de complexiteit van zowel de diversiteit van de praktijken an sich als de verschillende lagen waarop impact kan gemeten worden. Door aan de rubikskubus te draaien kan er voor een bepaalde impactgedreven meting gekozen worden (bv. mesoniveau op korte termijn in combinatie met het curatieve karakter).

Omdat de begrippen 'proactief', 'preventief' en 'curatief' wat abstract kunnen overkomen, duiden we ze doorheen onze bijdrage met een aantal authentieke quotes. Onderstaand citaat uit de getuigenis van Saima Sorgho (danswerking Rashata – JES Antwerpen) in het eerste boekdeel van de Praktijkgids sociaal-sportief werk matcht bijvoorbeeld met het label 'proactief' omdat er via de sociaal-sportieve werking op een informele manier verandering werd teweeggebracht op het individuele niveau:

PROACTIEF – “De rol die deze werking in de wijk speelt, merkte ik pas op toen ik mijn hogere studies aanvatte en niet meer kon deelnemen aan de danslessen. Niet veel mensen hadden door wat deze werking betekent voor Luchtbal. Dat inzicht was een keerpunt voor mij en toen heb ik beslist om de werking mee te ondersteunen. Ik ben gesprekken aangegaan met de coördinator van JES en enkele jeugdwerkers en ik ben ook plannen beginnen maken met de toenmalige dansleerkrachten en enkele geëngageerde meisjes. Het viel me op hoeveel ideeën er bij iedereen zaten om de werking verder uit te bouwen. We organiseerden danskampen, deden aan teambuilding, gaven de werking meer structuur, leidden hulpcoaches op en versterkten het contact met de kinderen en ouders. Dit past ook perfect in de visie van JES, waardoor onze werking is kunnen groeien. Het parcours was niet eenvoudig, maar we hebben er allemaal veel uit geleerd, ook de organisatie zelf.” (Saima Sorgho in Delheye et al., 2021, pp. 390-391)

Via die quotes van deelnemers vanuit de doelgroepen loopt participatie dan ook als een rode draad doorheen onze bijdrage. Participatie is zowel de motor als de uitkomst van elke SSP en op die manier ook van het Antwerps PSSP. Bij elke impactgedreven meting en/of de ontwikkeling ervan is het de bedoeling dat zowel de doelgroep, de medewerkers als het bestuur betrokken worden. Het deontologisch kader van deze praktijken vraagt dat. We praten niet 'over' maar 'met' de doelgroepen, medewerkers en organisaties.

1. Inzoomen op Antwerpse Sociaal-Sportieve Praktijken

1.1 De formele start van een Antwerps Platform Sociaal-Sportieve Praktijken in 2021

PREVENTIEF - City Pirates is voor mij een uitweg van alle stress en problemen die ik zou hebben in mijn leven. Wanneer ik op City ben, vergeet ik al mijn problemen en ben ik mijn tijd aan het spenderen in mijn tweede huis met mijn vrienden. (Voornaam, geciteerd in De Visscher & Nols, 2022, p. [...]).

In 2021 startte Sporting A, de sportdienst van de stad Antwerpen, een Antwerps

Jongeren en Politie (JEP), de brugfunctie jeugdwerk-welzijn en de ontwikkeling van de sociaal-sportieve werkingen van JES Antwerpen in navolging van het participatieproject Vecht en Dans (2009-2014).

Filip maakt deel uit van de kern- en stuurgroep van het Antwerps Platform Sociale MiddenveldOrganisaties (APSMO). Hij vervoegde vanaf het eerste uur het Antwerpse jeugdsectoroverleg én het Antwerps Sociaal-Sportief Platform. Om zijn professie goed te blijven uitoefenen, fietst Filip tussen 8 en 10 uren per week.

Over Oscar Coppieters

Oscar Coppieters (°1989) is geboren en getogen in Antwerpen. Doorheen zijn jeugd was hij aan het voetballen. Op school, op straat en op de voetbalclub (bij Germinal-Beerschot speelde hij onder meer samen met Toby Alderweireld en had hij Pascal De Maesschalck als coach. Vooral dankzij de sport merkte hij op dat klasgenoten het thuis minder breed hadden, dat ploeggenoten minder ondersteund werden en dat sommige jongeren veel meer hingen dan hij. Na een Bachelor of Arts (BA) in Philosophy aan de California State University, Bakersfield (VS) werd hij in 2014 master in de Wijsbegeerte aan Universiteit Antwerpen, waar hij aansluitend ook de master-na-masteropleiding Ontwikkelingsbeleid en -beheer volgde. Vervolgens ging hij als maatschappelijk jongerenwerker aan de slag bij City Pirates Antwerpen. Hij richtte mee de jeugdvoetbalwerking in Luchtbal op. Steeds wordt de kracht van voetbal gebruikt om een tweede thuis te creëren voor jongeren uit een kansenvijk, waarbij participatie en engagement hoog in het vaandel worden gedragen. Voor die aanpak werd City Pirates onder meer gelauwerd met de UEFA Grassroots Award (2018) en de UEFA Foundation for Children Award (2020). Sinds 2020 is Oscar docent Maatschappelijk Werk aan de Karel de Grote Hogeschool.

Platform voor Sociaal-Sportieve Praktijken (PSSP) op. Dit initiatief werd bottom-up opgezet door de medewerkers die vanuit hun werking heel wat expertise hadden in het specifieke thema en dit naar het Vlaamse model van Demos. Momenteel brengt het platform 29 praktijken bij elkaar. Het hanteert geen limiet met betrekking tot toetreding, maar heeft oog voor zowel praktijken vanuit professioneel werkveld als vanuit de vele

zelforganisaties en haar vrijwilligers, tot de specifieke gevallen die heel onzichtbaar werken aan hun sociaal-sportieve schaduwpraktijk. Naast de focus op meer aandacht (lees ondersteuning) voor deze laatste groep heeft dit platform een sterk verbindende en krachtenbundelende functie. Intern heeft het platform het doel om vooral te adviseren en de verschillende praktijken elkaar te laten versterken. Extern wil het platform wegen op het beleid. Om dit te kunnen realiseren stelt het Antwerps PSSP zich op als een lerend netwerk. We organiseren driemaandelijks bijeenkomsten met de ganse groep. Op 31 oktober 2023 hoste het platform de sociaal-sportieve trefdag Spo(r)tlight, een event in het kader van expertisedeling waar zowel doelgroepen als praktijken met haar medewerkers en organisaties en sectoren uit verschillende beleidsdomeinen en beleidsmakers elkaar konden ontmoeten en leren van elkaar.

1.2 Definitie?

CURATIEF – Het gaat over meer dan voetbal alleen. Ik krijg de kans om bij te leren, over voetbal maar ook over mezelf.” (Boaz, deelnemer MMOEF!)

We willen ons met het platform niet te veel laten vastzetten door definiëring, maar vooral vanuit de praktijken aan impactgedreven procesevaluatie doen. We staan in die zin open voor nieuwe definities om de eigen aanpak verder te laten inspireren met behulp van het beeld van de eerder aangehaalde rubrikskubus.

Met het PSSP erkennen we dat de Antwerpse sociaal-sportieve praktijken mogen verschillen op het vlak van specifieke doelgroepen (van jong tot oud, met of zonder beperking, naargelang de socio-economische situatie of etnisch-culturele komaf, etc.), werkingsniveau (buurtgericht, gemeentelijk, regionaal, nationaal of internationaal, of een combinatie ervan), structuur (autonoom of als onderdeel van een groter geheel, tijdelijk of verduurzaamd) en uiteraard ook op het vlak van sportdiscipline(s).

Het blijft als een paal boven water staan dat sociaal-sportieve praktijken een sterk holistisch karakter hebben en daardoor vooral hybride verschijningsvormen hebben. Op onze Sociaal-Sportieve Kaart (zie bijlage achteraan onze bijdrage) hebben we sociaal-sportieve praktijken dan ook omschreven als “hybride organisaties die elementen van een vereniging en duurzame sportbeoefening combineren met een sociaal-maatschappelijke ambitie.” Ze doen “ingrijpende aanpassingen in hun organisatiecultuur en structuur om tegemoet te komen aan de noden van hun (minder kansrijk) doelpubliek.”

1.3 Impact meten of peilen, een verhaal van input versus output

PROACTIEF – Sport your dream was voor mij vooral plezier maken, achteraf merkte ik pas wat ik allemaal geleerd had. (voornaam, jongere Kras Jeugdwerk)

In lijn met de eerder aangehaalde beweegredenen willen we duidelijk aangeven dat we meer met impact bezig moeten zijn. Gaat het hier dan over effectieve impactmeting voor alle organisaties, groot en klein, waar we met een duidelijk begin- en eindpunt

Over Annelies De Mey

Annelies De Mey (°1982) groeide op in de Kempen. Ze is de oudste van een gezin met broer Wim en zus Lieselotte. Als dochter van twee wetenschappers – haar vader is farmacoloog en haar moeder toxicoloog en beiden zijn actief in de academische wereld – kreeg ze van kinds af aan de wetenschappelijke interesse mee. Stap voor stap ontdekten hoe de wereld in elkaar zit, wat de drijfveren van anderen zijn, mensen niet in een hokje plaatsen... zijn voor haar kernwaarden. Haar open blik werd nog verruimd door haar opleiding aan de Europese School, waar meertaligheid, multiculturaliteit en multinationaliteit centraal stonden. Dit werd verder gevoed door de vele reizen die ze als gezin maakten. Ook in haar vrije tijd ging ze graag op verkenning en probeerde ze verschillende hobby's uit, tot ze animator in het jeugdwerk werd en voelde dat dit haar ding was. Jaren was ze actief als speelpleinmonitrice en scoutsleiding. De keuze voor de studie Pedagogische Wetenschappen was dan ook voor haar een evidentie. In het laatste jaar van haar opleiding deed ze stage in Nicaragua bij de jongerenwerking van het Comité para Desarrollo Comunal (CDC), waar ze een jeugdcentrum coördineerde en (sport)activiteiten opzette voor kinderen die op straat leefden/werkten. Nadat ze in 2006 afstudeerde als licentiaat in de Sociale en Fundamentele Pedagogiek bleek haar avontuur in Nicaragua nog niet voltooid. Ze trok er opnieuw naartoe om een half jaar vrijwilligerswerk te doen in de vzw waar ze stage deed.

Vastbesloten ook in België iets te willen betekenen voor kinderen en jongeren in kwetsbare posities ging ze in 2007 aan de slag in de bijzondere jeugdzorg bij de projectdienst van vzw Cirkant waar doe-hulpverlening, gekaderd binnen het ervaringsleren centraal staat. Staptochten met jongeren, met als hoogtepunt het beklimmen van de Triglav in Slovenië, versterkten haar geloof in de kracht van sport als middel. Daarna ging ze aan de slag bij vzw Arktos waar ze verschillende projecten ontwikkelde, waarbij ervaringsleren steeds het basisingrediënt was. In 2011 werd ze coördinator voor Arktos Antwerpen waardoor ze verantwoordelijk werd voor het coachen van medewerkers en teams, de inhoudelijke ontwikkeling van projecten, het uitbouwen en aanwenden van hechte partnerschappen én de vertegenwoordiging van Arktos en de belangenbehartiging van de doelgroep in (Vlaamse) overlegorganen. In 2017 stond ze mee aan de wieg van het MOEF!-project in Antwerpen, dat de kansen van

willen meten wat de impact is van deze sociaal-sportieve praktijken? Mikken we op de zeer brede diversiteit in deze groeiende sector praktijken? Willen we de meting in Antwerpen allemaal in één keer en binnen een bepaalde periode organiseren? Met wie gaan we dan in zee: welke onderzoekers, welke beleidsmakers, welke doelgroepen, welke deelnemers, welke deelhebbers? En wat gaan we dan meten: de methoden, de doelstellingen, de praktijk waarbij één specifieke variant dominant is? Als we willen ingaan op het amalgaam van deze vragen, dan vraagt het een heus vooronderzoek om hierin de juiste keuzes en onderzoeksmethode in vast te leggen. Is het meten van impact dan wel een haalbare kaart? Heeft het platform in Antwerpen daar voldoende draagkracht voor? Heeft men voldoende oog voor kleinere organisaties en hun drive naar autonomie waarbij ze met een vaak te kleine groep vrijwilligers hun praktijk dagelijks staande houden met het water tot aan de lippen en te weinig toekomstperspectieven? Veel vragen dus, maar eigenlijk leiden deze slimme vragen de weg naar slimme antwoorden in de complexe wereld waar de Sociaal-Sportieve Praktijken zich bij bosjes ontwikkelen.

Vanuit het Antwerps PSSP merken we bij de sociaal-sportieve praktijken grote verschillen op volgende niveaus:

1. draaglast- vs draagkrachtverhouding
2. het tijds-toekomstperspectief
3. het al dan niet inzetten van effectief onderzoek door experts

Over het algemeen missen we met het platform momenteel een aanpak met betrekking tot impactmeting op basis van een goede vergelijking van in- en output of op basis van procesevaluatie in tegenstelling tot productevaluatie. De vraag rijst of het niet belangrijker is om eerst te investeren in een goede basis van sociaal-sportieve praktijken, vooraleer we gaan investeren in uitgebreide analyse van de kwalitatieve en kwantitatieve impact van een methodiek die overduidelijk potentieel biedt. We kijken niet weg van deze kritische opmerking, maar we willen in het belang van verschillende doelgroepen, methoden, doelstellingen en organisaties wegen op een beleid. Dat betekent dat we de meerwaarde van inzet op sociaal-sportieve praktijken absoluut meer zichtbaar moeten maken, zowel vandaag als naar de toekomst toe.

Hieronder herhalen we nog eens waar we in Antwerpen met het platform willen op inzetten: We willen op **korte, middellange als lange termijn** de impact meten voor zowel versterking van het individu (**micro**), de groep of de club én de buurt, hetzij een hoofd- of een deelwerking (**meso**) of op stedelijk en maatschappelijk vlak (**macro**). We vallen hierbij graag terug op de drie B's waarmee het jongerencollectief J100 zich voorstelde aan het schepencollege van de stad Antwerpen:

1. Bonding
2. Bridging
3. Building

Deze 3 B's benadrukken het volgende proces: sociaal-sportieve praktijken en hun medewerkers versterken kwetsbare individuen en groepen (empowerment*) door in

laaggeschoolde jongeren op de arbeidsmarkt wil vergroten door trajecten op maat, met een unieke rol voor sport als manier om vaardigheden en competenties te versterken en tot persoonlijke groei te komen.

Annelies is een echte 'samen-werker' en zet de laatste jaren in op het opzetten van doelgericht organisatienetwerken en het coördineren van organisatie-overstijgende teams, dit vanuit het geloof dat een organisatienetwerk de kracht heeft om een effectieve oplossing te vinden voor complexe situaties die niet door één organisatie alleen gerealiseerd kunnen worden. Sinds november 2022 is ze directeur voor Arktos Antwerpen.

Over Michiel De Visschere

Michiel De Visschere (°1992) groeide op in Tielt. Doorheen zijn jeugd kreeg hij alle kansen om van verschillende sporten te proeven: judo, waterpolo, tafeltennis en bowlen passeerden de revue, maar vooral voetbal en tennis bleven plakken. Als zijn energie dan nog niet op was, kon hij zich verder uitleven op de boerderij waar hij opgroeide. "Al voetballend bij VV Tielt en KSV Pittem groeide al snel het besef dat een carrière als profvoetballer niet realistisch was, dus nam vooral de interesse in het wereldje rond het voetbal toe. Tegelijk groeide de interesse in de maatschappij en vooral in (het bestrijden van) onrecht. Het zorgde ervoor dat ik voor de opleiding Rechten aan de Universiteit Gent koos." Na het behalen van een masterdiploma in de Rechten, trok Michiel naar de Antwerp Management School om er een Master in Management te behalen. "Tijdens deze opleiding kwam ik in contact met City Pirates, en was ik meteen verkocht. Bij City Pirates vond ik terug hoe sport een antwoord kan bieden op maatschappelijke uitdagingen, hoe je met voetbal onrecht kan bestrijden." Na een jaar als sales manager bij Unilin te hebben gewerkt, waagde hij in 2017 de sprong naar City Pirates, waar hij aan de slag ging als verantwoordelijke voor communicatie en fondsenwerving. Drie jaar later werd hij er CEO, een functie die hij in de toekomst zeker wenst door te geven aan de jongeren, want de Piraten zijn de toekomst! Once A Pirate, Always A Pirate!

eerste instantie voldoende tijd te nemen om op basis van vertrouwen de binding met de doelgroep te maken (=Bonding). In tweede instantie worden bruggen gebouwd met andere instanties, zoals de buurt, leeftijdsgenoten, andere generaties ... (=Bridging). Via deze waardevolle ontmoetingen leert iedereen elkaars referentiekader kennen en worden er concrete acties opgezet voor verbeteringen in de eigen werking, buurt, wijk, stad en samenleving (= Building). Hierin komen de drie niveaus (micro, meso en macro) terug.

**Empowerment wordt omschreven als 'een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op hun eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.*

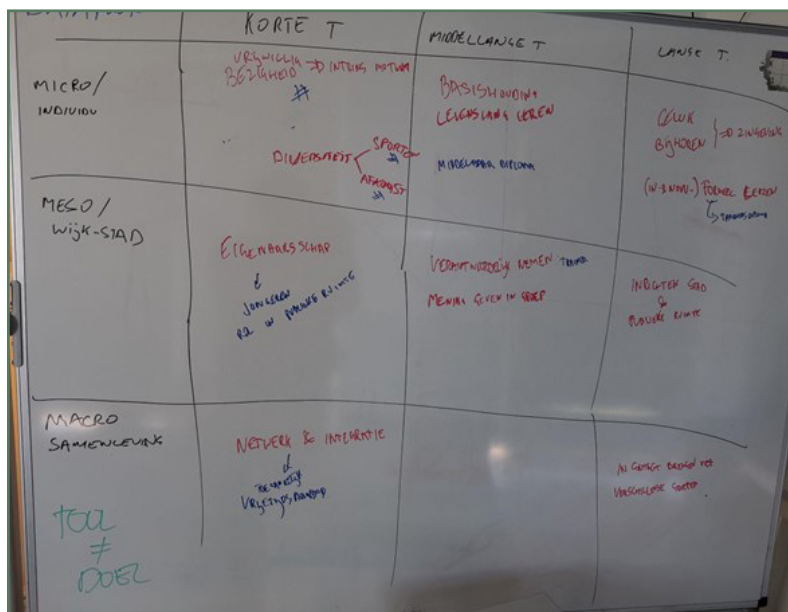
1.4 Driedimensionale procesevaluatie, daar gaan we voor!

PREVENTIEF - City pirates is net een tweede huis voor mij. Iedereen op de club is als familie voor mij, ze helpen me zowel in goeie als in slechte tijden.

We koppelen de procesevaluatie aan drie dimensies die we bundelen in een driedimensionaal model dat je kan vergelijken met een rubikskubus (zie Figuur 1).

1.4.1 'Termijn' en 'niveau'

Vooraleer tot de derde dimensie te komen, bespraken we binnen het PSSP eerst de dimensies 'termijn' en 'niveau'. Dit is een voortdurend dynamisch proces. Figuur 2 is een illustratie van het denk- en wordingsproces.

Figuur 2. Onderling 'pingpongen' over de verschillende dimensies van impact (hier: termijn en niveau)

Over Pia Plasmans

Pia Plasmans (°1984) groeide op in Wijnegem, in een sociaal geëngageerd topsportnest. "Met een mama die als criminologe actief was binnen de bijzondere jeugdzorg en een papa die zetelde in verschillende Raden van Bestuur van sociale organisaties was de strijd tegen maatschappelijke onrechtvaardigheid een wezenlijk onderdeel van het gezin. Tel daar drie van de vijf Plasmans-kinderen met een trofeeënkast vol zwem-, volleybal- of acrogymtitels bij en je weet meteen welke ingrediënten ik met de paplepel meekreeg", zo typeert Pia haar sociaal/sportieve jeugdijaren. Ze studeerde vervolgens Sociaal-Cultureel Werk aan de Hogeschool Gent en dankzij de bevoegdheid van haar stagebegeleidster Agnes Vancamp bij de Cel Vorming van de stedelijke integratiedienst van Gent kreeg ze de microbe om de wereld gelijkwaardiger te maken helemaal te pakken. In januari 2009 begon ze te werken bij Buurtsport Antwerpen (binnen de vzw Antwerpen Sportstad). Als trajectbegeleidster 'Sport' zorgde ze mee voor meer toegankelijke sportdeelname voor kansengroepen. Vervolgens was ze van september 2010 tot augustus 2013 educatief medewerker bij het Antwerps Minderhedencentrum de8, waar ze interculturaliseringstrajecten begeleidde bij voornamelijk voetbalclubs en sportbonden. Daarna kon ze bij de toenmalige Belgian Homeless Cup (nu Younited Belgium) haar twee passies verbinden: sociaal werk en voetbal. Zes jaar lang begeleidde ze mee het Antwerpse homelesssteam, de Anwerp Streetboys, en later ook de Beerschot Boys. In de periode van maart 2014 tot september 2015 probeerde ze als stafmedewerker bij profclubs meer aandacht te genereren voor de sociale impact van voetbal op de samenleving. Vervolgens was Pia van september 2019 tot augustus 2020 aan de slag bij Rising You, waar sport ook als middel wordt ingezet om te werken aan generieke arbeidscompetenties en taalontwikkeling bij kortgeschoolde, laagtaalvaardige nieuwkomers, zodat hun kansen op de arbeidsmarkt worden verhoogd. Vanuit de klinsport ontwikkelen deelnemers die van hun hobby hun beroep willen maken de juiste technieken en vaardigheden voor jobs op hoogte. Sinds 1 september 2020 werkt Pia bij Sporting A, de stedelijke sportdienst van Antwerpen. Binnen de afdeling Sport+ werkt ze aan de omkadering van 'sport als middel'-praktijken. Ze is mama van Lili (°2006), Nona (°2008) en Otto (°2011).

1.4.2 ‘Doel’ als belangrijke derde dimensie

Als belangrijke derde dimensie voegde het PSSP ook ‘doel’ toe om tot impactgedreven procesevaluatie te komen. Sommige sociaal-sportieve praktijken ontstaan namelijk uit een totaal andere context dan een ‘traditionele’ sportclub. Zo zetten sociale organisaties en tewerkstellingsorganisaties momenteel meer in op sport om hun doelstellingen te bereiken. Sommige jeugdwerkinitiatieven hanteren sport dan weer om hun integrale, holistische benadering om te zetten in een geïntegreerde jeugdwerkvorm, die beleidsdomeinen als vrije tijd, onderwijs, welzijn en werk overstijgt. Tegelijkertijd zien we sportclubs meer inzetten op het voorkomen (preventie) of genezen (curatie). Her en der worden er expliciete keuzes gemaakt met betrekking tot informeel, non-formeel of formeel leren.

Sociaal-sportieve praktijken die de drie vormen combineren, komen ook voor. Des te meer een reden om deze derde dimensie in te voegen, verder te verkennen en te verdiepen.

We proberen het onderscheid tussen ‘proactief’, ‘preventief’ en ‘curatief’ te illustreren aan de hand van drie voorbeelden, maar merken nu al op dat een het voor veel praktijken een en-en-verhaal inhoudt.

Eerder proactief

“We helpen elkaar, we zijn open... we kunnen altijd bij elkaar terecht... soms is er wel eens ruzie maar dan wordt dat snel opgelost. Iedereen is welkom, zoals bijvoorbeeld Im., we hebben ervoor gezorgd dat ze zich thuis voelt, dat ze zich veilig voelt... dat gebeurt vrij automatisch, we zorgen goed voor elkaar.” (Ch., 13 jaar, geciteerd in De Visscher & Nols, 2022, p. [...])

Antwerp Wolf Pack is een organisatie die kinderen en jongeren via basketbal de kans wil geven om zich te ontplooien en ontwikkelen tot actieve wereldburgers. Wolf Pack heeft naast een sportieve ook een sociaal-educatieve missie: Antwerp Wolf Pack is een sociaal-sportieve organisatie die kinderen en jongeren via basketbal de kans wil geven om zich te ontplooien en ontwikkelen tot actieve wereldburgers. Antwerp Wolf Pack biedt kinderen en jongeren daarom een sportieve, positieve en ondersteunende leeromgeving waar ze kennismaken met normen en waarden zoals gelijkheid, solidariteit en verantwoordelijkheid. Naast het basketbal staat persoonlijk engagement voor de natuur, dieren en andere mensen centraal. (Sociaal Sportief Platform, 2021)

Wolf Pack hanteert een gerichte en outreachende aanpak om kinderen aan te trekken die minder kansen krijgen dan andere kinderen – ook op het vlak van sport. De meeste deelnemers wonen in dichtbevolkte Antwerpse wijken en buurten, zoals Borgerhout, Luchtbal, het Kiel en Hoboken. Deze wijken kenmerken zich door een hogere graad van etnisch-culturele diversiteit,

armoede, schoolse vertraging en schooluitval, werkloosheid en een gebrek aan (veilige) publieke ruimtes en faciliteiten.

De club staat in Vlaanderen en Antwerpen bekend voor zijn zorgzame omgang met kinderen en jongeren. Zeno Nols (2018) schonk in zijn doctoraatsproefschrift aandacht aan de club. Daarin stond onder meer: *‘Veel deelnemers gaven aan dat de hoofdcoach ‘als een vader’ voor hen is, die respectvol is, geïnteresseerd, liefdevol, zorgend, eerlijk en steunend, die in hen gelooft, die ‘er altijd voor hen is’ en ‘ervoor zorgt dat je je goed voelt’.* (p.98, vertaald uit het Engels)

Voor bezieler en hoofdcoach Ron staat het welzijn, de innerlijke kracht en de persoonlijke ontwikkeling van de kinderen centraal, zonder meteen te willen controleren of ‘bijvijen’.

Hij geeft aan dat het voor hem ook belangrijk is om aan kinderen gaandeweg te vragen waarvoor ze zich willen engageren en waarmee ze later iets willen doen. Hij voegt er overtuigd aan toe dat er “zoveel ideeën zijn bij de kinderen” en houdt zich graag bezig met “hoe kunnen wij dat versterken”.

Bij de Wolf Pack besteden de coaches veel aandacht aan het welzijn van de kinderen en jongeren. Door kinderen persoonlijke aandacht te geven en hen te luisteren, vangen de coaches vaak signalen op van specifieke zorgnoden. Die zorgnoden zijn, zoals reeds gezegd, divers: van het niet kunnen betalen van basketbalschoenen, tot een moeilijke thuissituatie, of spanningen met de leerkracht(en) op school. Daarom maakt Ron elk jaar tijd vrij om op huisbezoek te gaan bij de kinderen en bij te praten met de ouders.

Eerder preventief

“City Pirates is voor mij een uitweg van alle stress en problemen die ik zou hebben in mijn leven. Wanneer ik op City ben, vergeet ik al mijn problemen en ben ik mijn tijd aan het spenderen in mijn tweede huis met mijn vrienden.” (Voornaam?, geciteerd in De Visscher & Nols, 2022, p. [...])

City Pirates Foundation wil via een sociaal voetbalproject Antwerpse kinderen, jongeren en hun gezinsleden kansen geven en competenties aanleren met aandacht voor gelijkwaardigheid, respect en engagement, met het oog op een stabiele en succesvolle toekomst.

KSC City Pirates organiseert in de eerste plaats, zowel competitief als recreatief, kwaliteitsvolle (jeugd)voetbalopleidingen in verschillende Antwerpse aandachtswijken (Luchtbal, Linkeroever, Merksem, Deurne, Antwerpen-Dam). Anders dan in een klassieke sportvereniging, organiseert KSC City Pirates ook activiteiten die nauw aansluiten bij welzijn, onderwijs,

jeugd en activering naar werk. KSC City Pirates beschouwt voetbal als het middel om Antwerpse jongeren en hun gezinsleden aan de vereniging te binden. Vanuit deze betrokkenheid wordt een maatschappelijk platform gecreëerd, waar leden een breed netwerk aantreffen en competenties vergaren. Voetbal is vooral het cohesiemiddel van de vereniging. Het is de basis van het vertrouwen dat nodig is om de sociale rol doeltreffend te kunnen invullen. Deze sociale rol binnen KSC City Pirates wordt gewaarborgd door de City Pirates Foundation (CPF).

City Pirates is een maatschappelijk voetbalproject dat bijna 1500 jongeren in het Antwerpse begeleidt. Voetbal is de motor, sociaal engagement de brandstof, diversiteit de kracht. Jong en oud, met of zonder beperking, meisjes of jongens, ongeacht kleur, overtuiging of achtergrond: samen vormen ze een hechte gemeenschap. City Pirates vormt een thuis voor de jongeren. Vanuit het vertrouwen dat via voetbal wordt gecreëerd, wordt er maatschappelijk werk verricht. De club detecteert problemen en noden op alle levensdomeinen door de inzet van outreachmedewerkers. De outreachmedewerkers zijn het aanspreekpunt voor kwetsbare kinderen, jongeren en hun gezinnen via informele contactmomenten op de club tijdens de sportactiviteiten en via huisbezoeken in trainingspak.

De outreachmedewerkers hebben een belangrijke brugfunctie naar zorg- en hulverleningsorganisaties. Zij begeleiden kwetsbare kinderen, jongeren en gezinnen op een aanklappende wijze naar de gepaste zorg- en/of hulpverlening. Via een warme overdracht werken ze mee aan oplossingen rond opvoedingsproblematieken, schuld- en budgetbegeleiding, schoolloopbanen, activering naar werk.

Op wekelijkse basis organiseert CPF samen met vrijwilligers extrasportieve activiteiten in de locaties te Merksem, Linkeroever, Deurne en Antwerpen-Dam in de vorm van een jeugdhuiswerking. Hierin participeren jongeren actief.

Eerder curatief

“Ik krijg bij MMoef United de kans om te leren en te groeien. Ik word uitgedaagd tot zelfreflectie.” (Gurkan)

MMOEF! zet jongvolwassenen tussen 18 en 30 jaar in beweging. Ze gaan samen op stap naar een positieve toekomst en al hetgeen dat daarvoor nodig is. De gehele leefwereld van de jongeren wordt meegenomen. MMOEF! staat voor MEER-MOEF! Dit wil zeggen dat dit project meer inhoudt dan jobcoaching alleen. Samen overbruggen jongeren drempels binnen verschillende levensdomeinen. Elke jongere beschikt over kwaliteiten en talenten die binnen een sterk partnerschap ondersteund worden. De partners

bereiken de jongeren op een outreachende, aanklappende manier. De jongere staat steeds aan het stuur van zijn/haar/hun eigen traject en gaat samen met de partners op zoek naar een antwoord op een specifieke hulpvraag. Hierbij gaan ze voor een gecontinueerde begeleiding waarin wordt samengewerkt, niet doorverwezen.

Elke jongere heeft een ‘trajectgezel’ als centraal ankerfiguur en de relatie tussen hen beide staat centraal. Binnen de leefwereld van de jongere bouwen ze samen een traject op maat op met aandacht voor de verschillende levensdomeinen.

MMoef werkt samen met verschillende lokale partners om de sociale positie van de jongere binnen de samenleving en op de arbeidsmarkt te versterken. Deze partners nemen een ondersteunende of begeleidende rol op, afhankelijk van de noden van de jongere. Daarbij streven ze naar een partnerschapswerking die organisatieoverschrijdend, complementair en elkaar versterkend is.

In alle trajecten speelt sport een belangrijke rol. MMoef werkt heel ervaringsgericht en vanuit principes van groepsdynamica. Een sportieve setting leent zich hier perfect voor! Door technieken van actieve reflectie wordt het geleerde geïnternaliseerd en proberen ze de koppeling te maken naar situaties op andere levensdomeinen.

Vanuit de veilige sportieve context als leeromgeving versterken ze de jongeren en oriënteren ze richting dynamische actieve burgers.

Vanuit de derde dimensie van het rubikskubusmodel leert het inzicht dat proactief en preventief werken vanuit verschillende sociaal-sportieve praktijken meestal een indirect karakter inhoudt. Hoe meer de SSP op het curatieve inzet, hoe concreter de doelstellingen zijn in functie van het resultaat. Goede voorbeelden rond curatief werken zijn bv:

- inzetten van sport ter versterking van de arbeidsmarktpositie door middel van groepsdynamica in combinatie met competentie(h)erkenning en bewustwording.
- breed reactiveren van thuislozen door middel van sport.

Alle dimensies kunnen volgens ons allen binnen eenzelfde werking plaatsvinden of net niet.

Het platform wil verder werk maken van een plan van aanpak waar we op langere termijn elke combinatie van de rubikskubus kunnen voorzien van een procesevaluatie en stelt zich beschikbaar om een menukaart te ontwikkelen waar verschillende methodieken kunnen gehanteerd worden: (digital) storytelling, groepsevaluatiemomenten, blogberichten, vlogging, kort en longitudinaal onderzoek met begin- en eindmeting...

Het Antwerps PSSP gelooft wel dat er nood is aan verder onderzoek, vooral in functie van de versterking van de eigen praktijken maar ook om beleidsmakers intensief te laten investeren in sociaal-sportieve praktijken als efficiënte schakel van een sterk maatschappelijk stelsel. Dit onderzoek kan wel enkel in functie staan van de verdere ontwikkeling van de sociaal-sportieve praktijken.

2. Uitzoomen, navigeren aan de hand van een moreel kompas

2.1 Balans als constante keuze

In het boek ‘het idee van rechtvaardigheid’ schetst de Indische econoom en filosoof Amartya Sen het verschil tussen een ideale theorie van rechtvaardigheid en een pragmatische theorie van rechtvaardigheid. Sen verworpt het eerste alternatief en besluit dat een werkbare theorie van rechtvaardigheid dient te vertrekken vanuit realiseerbare alternatieven, en de vergelijking tussen deze alternatieven.

Hoewel de verwijzing naar een theorie van rechtvaardigheid mogelijk wat hoogdravend overkomt, raakt het wel een kern van waar Sociaal-Sportieve Praktijken naar streven. Hoewel dit ontluikende veld kan overkomen als een amalgaam van praktijken, is het gebruik van sport om een meer rechtvaardige wereld te creëren een gedeelde aspiratie van die praktijken. Wat sociaal-sportieve praktijken bindt, is niet alleen dat ze sport gebruiken als middel, maar ook dat ze zich veelal richten op het bereiken, betrekken en versterken van meer kwetsbare kansengroepen in onze samenleving.

Ook vertoont het vertrekpunt van dit artikel raakpunten met het argument van Sen. Wanneer we nadenken over hoe we de impact van sociaal-sportieve praktijken kunnen meten en weergeven, stuiten we steeds op twee uitersten.

Aan de ene kant willen we als praktijken benadrukken dat impact, idealiter, op lange termijn wordt gemeten. Die impact is niet altijd te vatten in kant-en-klare kwantitatieve datapunten. Eerder zijn er heel wat positieve effecten van sociaal-sportieve praktijken kwalitatief van aard. Om een compleet en volledig beeld te krijgen van de impact van wat sport kan doen voor (kwetsbaren) onze maatschappij, dien je op lange termijn zeer veel verschillende datapunten te verzamelen.

Aan de andere kant beseffen we dat streven naar een ideale impactmeting niet altijd realistisch is. In de huidige politieke arena, waar middelen schaars zijn, vereisen beleidsmakers, deels terecht, dat de impact van de gesubsidieerde praktijken bewezen wordt op korte termijn.

Het platform opteert hier voor een middenweg. We argumenteren dat impactevaluatie van sociaal-sportieve praktijken een balans moet zijn tussen enerzijds impactmeting die op korte termijn bewijsbaar is en anderzijds meer procesgebonden evaluatie waarvan de impact moeilijker te meten is, en vooral op lange termijn en op verschillende

niveaus waarneembaar is. Dit lijkt ons een pragmatische benadering die het belang van impactmeting niet onderschat, maar wel in functie stelt van de aard, de urgentie en de ontwikkelingsfase van SSP'en.

2.2 Bewustzijn van politiek kortetermijnspectief = gestaag aan kwaliteit werken

Sociaal-sportieve praktijken zijn een ontluikend veld. Doorheen Vlaanderen en ver daarbuiten wordt de kracht van sport gebruikt om kwetsbare doelgroepen te bereiken. Met sport als gezamenlijk bindmiddel, zijn er verschillende praktijken die op hun manier de sport gebruiken om met mensen positief aan de slag te gaan. Voor praktijkwerkers is het duidelijk dat het nefast zou zijn om te proberen een eenduidige definitie voorop te stellen voor deze praktijken. Eerder erkennen we dat er verschillende manieren zijn om sport te hanteren. Praktijken werken hierbij op verschillende snelheden, vaak verbonden aan de middelen die ze krijgen om flankerende activiteiten op te starten.

In deze handelingsvrijheid schuilt een kracht van sociaal-sportieve praktijken, waarbij initiatiefnemers kunnen uitzoeken wat het best aansluit bij zowel hun eigen werkwijze als de noden en aspiraties van de doelgroep. De keerzijde van diezelfde medaille is echter dat dit ook argwaan wekt bij beleidsmakers. Hoe kunnen zij verzekeren dat de praktijken aan wie ze middelen geven effectief impact hebben?

De realiteit is dat sociaal-sportieve praktijken vandaag de dag bewijs voor hun impact moeten aanleveren in hun zoektocht naar middelen. Grotere spelers, met professionele medewerkers die tijd kunnen maken voor dit soort beleidskwesties, kunnen vaak effectief iets voorleggen. Voor kleine (schaduw)praktijken, mogelijk enkel gedragen door vrijwilligers, is dit minder evident. Om hun werking te evalueren gaan praktijken en beleidsmakers op zoek naar indicatoren die aangeven dat sociaal-sportieve praktijken effectief een positieve impact hebben op de deelnemers. Echter, wat moet er dan worden gemeten? Hoe vertaal je de dagelijkse werking van pakweg een sociaal-sportieve kickbokspraktijk, waar je jongeren behalve tijdsbesteding aanbieden ook zelfbeheersing en respect bijbrengt en dat in parameters die beleidsmakers kunnen overtuigen dat de praktijk verder ondersteund dient te worden?

Een constante die terugkomt in zowel convenanten (dit zijn langdurige overeenkomsten tussen een (boven)lokale overheid en een organisatie) als projectsubsidies (dit is eenmalige en vaak korte ondersteuning), is dat beleidsmakers vereisen dat er, binnen de cyclus waarin de middelen worden voorzien, een bewijsbare impact wordt aangetoond. Dit maakt dat er een aantal, vaak kwantitatieve, datapunten naar voor worden geschoven om een zicht te krijgen op de impact die de SSP heeft. Zo is het aantal jongeren dat (wederkerig) bereikt wordt of het aantal trainingsmomenten dat wordt voorzien een duidelijke indicator.

Zoals reeds aangegeven, wordt de impact van sociaal-sportieve praktijken vooral kwantitatief en op korte termijn in cijfers gebracht.

Afhankelijk van de flankerende projecten die een SSP heeft, komen daar relatief makkelijk meetbare kwantitatieve parameters bij. Wordt er huiswerkbegeleiding voorzien, dan kan je het aantal jongeren en/of het aantal sessies bijhouden. Worden er huisbezoeken gedaan, dan kan je die bijhouden. Is er een maatschappelijke werking verbonden aan de sociaal-sportieve praktijk, dan kan je bijhouden hoeveel doorverwijzingen er gebeuren naar andere organisaties in het werkveld.

De politieke context waarin sociaal-sportieve praktijken zich ontwikkelen, bepaalt ook in grote mate waar beleidsmakers in willen investeren. Sociaal-sportieve praktijken die middelen aanvragen moeten er voor zorgen dat de impact die ze beogen gedijt in het politieke klimaat. Waar schooluitval en werkloosheidsgraad van stedelijke jongeren uit kansengroepen zorgbarend zijn, worden er bijvoorbeeld flankerende projecten opgestart om vanuit de sportclub begeleiding te voorzien voor die jongeren en dit in samenwerking met het werkveld.

Is deze impact belangrijk? Uiteraard! Mag de waargenomen impact hiertoe gereduceerd worden? Natuurlijk niet! De realiteit is wel dat er een grotere focus ligt op de meting van datapunten die overeenkomen met de (vaak) kortetermijnfocus van de politieke ploeg die op dat moment en op dat niveau (lokaal, Vlaams, nationaal en/of Europees) dienst uitmaakt.

2.3 Geïntegreerd sociaal-sportief werken als vruchtbare bodem

Vanuit de pragmatische benadering van rechtvaardigheid, waarbij de focus ligt op realiseerbare alternatieven, heeft de Indiase Nobelprijswinnaar Amartya Sen de capability approach ontwikkeld (Sen, 1985). Deze is bedoeld om berekende keuzes te maken omtrent de ontwikkeling van de maatschappij en de mensen die daarvan deel uitmaken. Het vertrekpunt van Sen is een rechtvaardige en efficiënte ontwikkeling van mensen en hun maatschappij die vertrekt vanuit de vrijheid van dat individu. Een argument dat Sen maakt, is dat vanuit activiteiten die iemand uit intrinsieke motivatie kiest, er kruisbestuivingen ontstaan die dat individu ook binnen andere levensdomeinen verder doet ontwikkelen. Daarenboven is het duidelijk dat bepaalde activiteiten zeer vruchtbare grond om zijn verdere groei te bevorderen. Binnen de capabilitybenadering wordt er dan gesproken over fertile functionings (vruchtbare functionaliteiten). Dit maakt dat Sens benadering een belangrijke basis deelt met sociaal-sportieve praktijken. Ook die vertrekken vooral vanuit de vrijheid van de deelnemers, die uit intrinsieke motivatie ervoor kiezen om te sporten. Een SSP heeft echter niet enkel tot doel om de deelnemers te doen sporten. Onderliggend zijn er andere kruisbestuivingen die er bijvoorbeeld voor zorgen dat de jongeren beter presteren op school of sneller de weg vinden naar de arbeidsmarkt. Effectief, mits de goede werking van een SSP, en mogelijke inbedding ervan in een breder functioneel netwerk van andere organisaties, kan het sporten positieve impact hebben in verschillende levensdomeinen. De verdere doorontwikkeling van sociaal-sportieve praktijken is dan ook van belang omdat het een cruciale schakel kan zijn binnen een breder intersectionaal netwerk.

De capabilitybenadering vertrekt vanuit vrijheid van handelen van individuen. In het Engels spreekt men van ‘agency freedom’. Vanuit intrinsieke motivatie voor activiteiten die hun leven zin geven, kunnen deelnemers van sociaal-sportieve praktijken heel wat andere competenties aanleren die niet tot de kern van de sport behoren die ze beoefenen. Door de sport uit te oefenen en lid te worden van een groep (ook individuele sporten hebben een groepscontext) en daarin met goesting te functioneren, groeien deelnemers als persoon, maar ontwikkelen ze ook de competenties van zijn of haar groepsgenoten, de groep als collectief, en uiteindelijk ook de maatschappelijke context waarin de sportactiviteit zich voltrekt. De impact van sociaal-sportieve praktijken voltrekt zich dan ook niet enkel op individueel niveau (micro), maar ook op het niveau van een groep en wijk (meso) en de bredere maatschappij (macro). Tevens is het niet altijd capteerbaar over een korte periode, maar eerder of zelfs enkel op (middel)lange termijn.

2.4 Participatief bepalen van een dataset

Een gevolg van de vrijheid van handelen is dat het individu zich gesterkt voelt om verder eigenaar te worden van dat handelen. In die lijn vinden we het belangrijk dat stem en inbreng van de vaak kwetsbare doelgroep centraal moet staan bij de impactevaluatie. Betrek de deelnemers bij het conceptualiseren van datapunten én methode om die datapunten te verzamelen. Wat vinden de deelnemers zelf belangrijk? Hoe willen ze zichzelf verder ontwikkelen, en hoe gebeurt dit dan op de sportclub? Is bijvoorbeeld het vinden van werk of het slagen op school hun meest relevante groeiervaring, of is er onderliggende kennis, vaardigheden, houding of context, die ze dankzij sociaal-sportieve praktijken hebben kunnen ontwikkelen die hen in staat hebben stellen om te slagen voor school én werk te vinden? Hoe kunnen we dat laatste dan in beeld brengen of verwoorden?

Er is een Engels spreekwoord dat luidt: “Give a person a fish and you feed them for a day; teach a person to fish and you feed them for a lifetime.” Maar als we vertrekken vanuit de keuzevrijheid en het agentschap van een individu, moeten we ook de vraag stellen of iemand wel wil vissen. Het meisje in de voetbalclub wil voetballen. Dat staat meestal vaak buiten kijf. Maar wat wilt ze daarnaast? En hoe ervaart zij, ingebed in een context en maatschappij, haar groei als lid van een sportorganisatie? Helpt de voetbalclub haar om haar doelen naast de sport verder te bepalen en uiteindelijk te bereiken. Wat vindt zij relevant?

Het lijkt dan ook vitaal voor een impactevaluatie dat concepten en datapunten ook mee ontwikkeld en bepaald worden door de deelnemers. Dit te bewerkstelligen vraagt tijd en middelen. In 2022 is geen van beide een evidentie voor sociaal-sportieve praktijken. Echter geloven we dat het belangrijk is om vanuit een pragmatische benadering collectief te bouwen aan een realiseerbaar alternatief.

Eerder in dit artikel introduceerden we reeds een tabel die kan dienen als kader om een werkbare én inhoudelijk sterke evaluatiematrix te ontwikkelen. De impact van sociaal-sportieve praktijken wordt zo gemeten op verschillende niveaus (micro, meso, macro)

en gemeten over verschillende termijnen (kort, middellang en lang). Het Antwerps PSSP heeft reeds een aanzet gedaan voor welke datapunten kunnen worden opgenomen in de dataset. Deze moet nog verder verfijnd worden, o.a. door participatieve input van deelnemers. Het capteren en verwoorden van de datapunten vereist een combinatie van verschillende onderzoekstechnieken. Gegeven deze complexiteit, verdient een doorgedreven empirische impactanalyse ook de aandacht van onderzoekers en beleidsmakers én een beleidsoverschrijdende impact (en gedragenheden) op zowel korte als lange termijn.

2.5 Loggen van datapunten, op naar een tool die het doel niet verloochent?

Stel dat je een uitvoerige set van datapunten hebt waarmee je de impact van sociaal-sportieve praktijken empirisch kan verantwoorden, dan is het nog allesbehalve een sinecure voor de praktijken om dit überhaupt te meten. Het betrekken van deelnemers in het onderzoek, zowel in het ontwerp als het verzamelen van data, is noodzakelijk. Het legt echter ook een claim op zowel de deelnemers van de praktijken als de praktijkwerkers die dit proces mee faciliteren.

De jongeren en ouderen komen in de eerste plaats als jongeren en ouderen naar de SSP. Hen betrekken maakt hen onderwerp van een studie over sport als methodiek om kwetsbare deelnemers te bereiken, betrekken en empoweren. Hen bewust maken dat de sportclub, jeugdwerking, sociale organisatie niet zomaar een sportclub is, maar een maatschappelijk project, is een kwetsbaar proces waar menig praktijkwerker over waakt. Als platform vertegenwoordigen we die waakzaamheid, maar we vertrouwen er op dat dit, mits de juiste aandacht, met de nodige zorg en expertise zal gebeuren.

In het ontwerpen van een empirisch onderzoek moet er ook voldoende aandacht besteed worden aan de draagkracht van de praktijkwerkers om datapunten vast te leggen. Een typische SSP heeft te weinig draagkracht om alle dagelijkse uitdagingen aan te gaan. Om daarbovenop te vragen dat ze een uitgebreid logsysteem accuraat opvolgen, is enkel realistisch als er een laagdrempelige tool wordt ontwikkeld, die fungeert binnen een bredere onderzoeksmethodologie. Ook mag de kostprijs voor het gebruiken van de tool voor impactevaluatie niet te hoog liggen.

In lijn van bovenstaand betoog, is het aangewezen dat zo een tool de intrinsieke motivatie van zowel deelnemers als praktijkwerkers opwekt. Het lijkt ons hierin belangrijk om iets gebruiksvriendelijk te hebben, bv. een app. Bijkomende lijkt het aangewezen dat er vormingen worden voorzien voor nut en het gebruik van zo'n applicatie. Indien het mogelijk is om het logsysteem aantrekkelijk te maken voor de gebruiker, is dit zeker een must. Kan een praktijkwerker leuke grafieken uit het logsysteem trekken? Is het mogelijk om bij te houden hoe een wederkerig straatvoetbaltornooi mobiliteit op gang brengt en ontmoetingen faciliteert tussen jongeren uit verschillende wijken die worden betrokken door verschillende organisaties (Moyersoën, jaar?)? Hoe meer deelnemers en praktijkwerkers de tool gebruiken vanuit een intrinsieke motivatie, hoe meer input het empirisch onderzoek zal kunnen

verzamelen.

3. Voortdoen met nadruk op gedeelde gedragenheden

Met dit hoofdstuk wil het Antwerps Platform Sociaal-Sportieve Praktijken (PSSP) een sterk verkennende bijdrage leveren op vlak van impactmeting binnen de groeiende sector van sociaal-sportieve praktijken.

Het hoofdstuk wijst op de complexiteit van de diversiteit van de verschillende praktijken, van bij het ontstaan tot verdere stappen van organisatie-ontwikkeling. Om deze complexiteit enigszins te vatten ontwikkelde het Antwerps PSSP een driedimensionaal model (met de rubikskubus als inspiratiebron). Heeft de SSP eerder een proactief, preventief of curatief karakter? Situeert ze zich op de eerste, tweede of derde lijn? En versterkt ze vooral het individu, het collectief of de samenleving op micro-, meso- of macroniveau? Dat moet elke SSP kunnen aanzetten om meer stil te staan bij de doelstellingen en missie van haar praktijk. Het moet de praktijk meer in staat brengen om een keuze te maken welke impactgedreven oefening ze wenst te ondernemen. Participatie wordt hierbij sterk benadrukt, dus met inspraak van verschillende 'stakeholders', gaande van de prioritaire doelgroep tot andere belanghebbenden als daar zijn: ouders, medewerkers, bestuurders, beleidsmakers...

Deze bijdrage heeft absoluut niet de intentie om impact als doel te stellen maar het wel als een middel te zien om elke praktijk en het Antwerps PSSP dicht bij haar doelen te brengen. De missie blijft het emanciperen van verschillende, vooral kwetsbare doelgroepen, middels sport met een moreel kompas waar sociale rechtvaardigheid en gelijkheid centraal staan.

Een doorgedreven empirisch onderzoek vereist een gedeelde gedragenheden. In de eerste plaats is er nood aan een brede gedragenheden tussen de verschillende sociaal-sportieve praktijken. Indien meerdere organisaties beslissen om hun impact te meten aan de hand van een bepaalde onderzoeksmethode, dan creëert dit legitimiteit. Dit is een belangrijke reden waarom we als Antwerps PSSP beslisten om samen deze tekst te schrijven. Behalve gedragenheden binnen het werkveld, dienen ook onderzoekers (uit verschillende instellingen) en beleidsmakers (over de partijgrenzen heen) overtuigd te zijn van het nut en de legitimiteit van de onderzoeksmethodiek. Indien werkveld, experts en overheid gezamenlijk een handige evaluatietool ontwikkelen en hanteren, zal dit zorgen voor meer draagvlak voor de verdere doorontwikkeling van sociaal-sportieve praktijken en hun inbedding in de maatschappij.

Om dit draagvlak verder te creëren, organiseerde het Antwerps PSSP samen met Demos op 31 oktober 2023 met Spo(r)tlight een netwerkdag waar sociaal-sportieve praktijken, onderzoekers en beleidsmakers elkaar verder konden inspireren. Op die manier willen we ruimte creëren om de methodiek en impact van sociaal-sportieve praktijken verder te ontwikkelen en te integreren in een breder intersectionaal netwerk van andere

Het Antwerps PSSP ziet die gedragenheid in elk geval zeer breed. Wat de kwetsbare doelgroepen betreft, is het platform overduidelijk: hun stem en inbreng bij de impactevaluatie staat centraal en dit over alle dimensies heen!

- Delheye, P., Sabbe, S., & Reynaert, H. (2021). *Praktijkgids sociaal-sportief werk #1: 125 protagonisten over visies, noden en dromen*. Uitgeverij die Keure.
- De Visscher & Nols, 2022 [...]
- Moyersoën, L. (...)
- Nols, Z. (2018)
- Sen, A. (1985). *Commodities and Capabilities*. North-Holland.
- Sen, A. (2013). *Het idee van rechtvaardigheid [oorspronkelijk uitgegeven als The Idea of Justice in 2009]*. Lemniscaat.

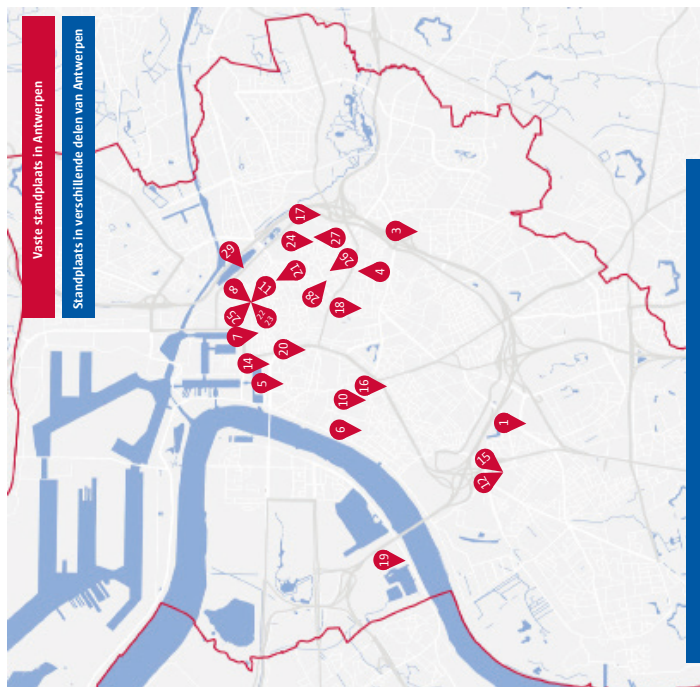
**** Deze netwerkdag zal op 23 oktober 2024 navolging krijgen in Gent.**

**SOCIAAL
SPORTIEVE
KAART**

SPORTING A

Sociaal Sportief Werk: ontdek de overzichtskaart van Antwerpse organisaties die sport inzetten als middel voor extra-sportieve doeleinden.	
Leer elkaars werking kennen, wissel kennis uit, probeer bruggen te slaan en doe nieuwe inspiratie op want het is duidelijk dat in Antwerpen al veel gedaan wordt rond sociaal sportief werk.	
Organisatie	Sociale component
1. Antwerp Piranha's Talent Aan Zet (thaboks)	Door middel van psychosociale, educatieve weerbaarheidstraining van 8 weken jongere en thaboks en mindfulness op interactieve wijze laten exploreren wat ze willen, wat ze kunnen en wie ze zijn op zichzelf en in verhouding tot hun naaste en brede omgeving.
2. Antwerp Wolfpack (basketbal)	Kinderen en jongeren via basketbal de kans geven om zich te ontplooiën en ontwikkelen tot actieve wereldburgers.
3. BBC Gembo (basketbal)	Door gratis zelfredzame begeleiding voor buurtkinderen wordt sport als middel gebruikt om te enthousiasmeren in hante sport en te ludie.
4. BENO (omnisport)	Anderthalve nieuwkomers leren via sport Nederlands en ontwikkelen arbeidscompetenties.
5. Beschut Vrouwen (fitness, badminton en voetbal)	Sport wordt gebruikt voor structuur in het dagprogramma.
6. Betonne Jeugd (omnisport)	Jongeren die geen aansluiting vinden bij het bestaande jeugdwerkzaamheid krijgen nieuwe kansen en komen terecht in een vrouwelijke sfeer waar iedereen elkaar helpt. Er wordt ook juridische en psychologische bijstand voorzien.
7. Bijbelhuis (voetbal)	Adolescenten leren aan de hand van voetbal verbinding en duurzame relaties aan te gaan.
8. City Coach (omnisport)	Jongeren ontwikkelen persoonlijk leiderschap en actief burgerschap via een opleidings-sport- en begeboanbod. Jongeren doorlopen een traject van vrijwilliger zonder ervaring tot werknemer (Compas erkend traject).
9. City Pirates (voetbal)	Vanuit het vertrouwen dat via voetbal wordt gecreëerd, wordt er maatschappelijk werk verricht. City Pirates vormt een thuis voor jongeren.
10. De Rode Antraciet (voetbal en fitness)	Gedetineerden krijgen via sport als mens de ruimte voor engagement, zelfontplooiing en sociale verbinding.
11. El Circo D'el Fuego (circus)	Buurgerecht, laagdrempelige, speelse en uitdagende circuslessen en workshops met als doel persoonlijke ontwikkeling en projecten met circus als tool voor competentieversterking.
12. Habbekrats (omnisport)	Kinderen en jongeren krijgen via sport extra steun om zich te ontwikkelen in zodat ze zich ontplooiën tot medeburgers die op een volwaardige manier bijdragen aan onze samenleving.
13. JeFit (thaboks, dans, voetbal en crossfit)	Kinderen en jongeren werken via sport aan hun competenties en vaardigheden.
14. Jespo (omnisport)	Met sport wordt er actief ingezet op taaloefenkansen via sport, en het versterken van competenties door actieve coaching van vrijwilligers.
15. Kras Sport your Dream (futsal en omnisport)	Maatschappelijk kwetsbare jongeren worden opgeleid tot sportschets om ze later in te zetten binnen een sportaanbod in hun wijke.

Sociaal sportieve kaart Antwerpen

Ontdek de sociaal sportieve werkingen in Antwerpen en leer elkaar kennen, wissel kennis uit, doe nieuwe inspiratie op en probeer bruggen te slaan.

Wil je graag meer info over een sociaal sportieve praktijk?
Mail of bel naar de contactpersoon of scan de QR-code.

- 5. Beschut Wonen**
Kilopark 51, 2000 Antwerpen
Voor mensen die moeite hebben met sociale en praktische problemen moeilijkheden ervaren om zelfstandig te wonen.
📧 jilse.veervoort@beschutwonenmin.be
📞 0475 47 04 39

Meer info
- 6. Betonne Jeugd**
Sint-Andrijsplaats 24-25, 2000 Antwerpen
Jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities tot 25 jaar
📧 kristel@betonnejeugd.org

Meer info
- 7. Bijbelhuis**
Lange Dijkstraat 50, 2060 Antwerpen
Tieners en adolescenten uit Antwerpen-Noord
📧 ernst@bijbelhuis.be
📞 0495 53 46 04

Meer info
- 8. City Coach**
SPRK, Damplein 35, 2060 Antwerpen
Jongeren uit kanswijken
📧 arvid.vanleeuwen@antwerpen.be
📞 0485 48 78 17

Meer info
- 9. City Pirates**
Merksem, Linkeroever, Luchtbal, Deurne en Dam
Antwerpen kinderen, jongeren en hun gezinsleden
📧 michel.devisschere@citypirates.be
📞 0468 49 03 23

Meer info

- 1. Antwerp Piranha's, Talent Aan Zet**
Kiel
Maatschappelijk kwetsbare jongeren uit de 2e en 3e graad van het secundair onderwijs
📧 zooparys@hotmail.com
📞 0476 72 79 21

Meer info
- 2. Antwerp Wolfpack**
Verschillende stedelijke sporthallen / schoolsporthallen
Kinderen en jongeren uit Antwerpen
📧 markbogaert@outlook.com
📞 0485 11 13 34

Meer info
- 3. BBC Gembo**
Sporthal Luisbekelaar, Luisbekelaar 2, 2140 Borgerhout
Lagere school kinderen uit Borgerhout
📧 dennis.yoroz@gembo.be
📞 0486 66 85 41

Meer info
- 4. BENO**
Turnhoutsebaan 186, 2140 Borgerhout
Laaggeleerde jongeren (>17 jaar) die OKAN volgden en niet klaar zijn voor een verdere opleiding of werk
📧 ellen.jacobs@lgo-antwerpen.be
📞 0486 10 07 15

Meer info

- 10. De Rode Antraciet**
Gewoogens van Antwerpen, Begijnstraat 42
2000 Antwerpen
Gedetineerden
📧 gino.campenaerts@derodeantraciet.be
📞 0485 53 64 67

Meer info
- 11. El Circo D'el Fuego**
SPRK, Damplein 35, 2060 Antwerpen
Voor mensen die moeilijk aansluiting vinden bij het reguliere vrijetijdsaanbod
📧 info@ecdf.be
📞 0486 26 02 89

Meer info
- 12. Habbekrats vzw**
Kilopark
Kinderen en jongeren die opgroeien in kansarme omgevingen
📧 dries@habbekrats.be
📞 0478 08 46 15

Meer info
- 13. JesFit**
Doornheer heel Antwerpen
Kinderen en jongeren die moeilijk aansluiting vinden bij het reguliere vrijetijdsaanbod
📧 Filip.Baltbau@jes.be
📞 0492 71 46 14

Meer info
- 14. Jespo**
Urban City, Ankerdij 9, 2000 Antwerpen
Kinderen en jongeren die moeilijk aansluiting vinden bij het reguliere vrijetijdsaanbod
📧 info@jespo.be
📞 03 289 32 53

Meer info
- 15. Kras Sport your Dream**
Kilopark
Kinderen en jongeren die opgroeien in kansarme omgevingen
📧 mohamed.zemmour@krassportyourdream.be
📞 0488 87 34 00

Meer info
- 16. Meermoev: Arkos-Emino-Galam**
Britselei 23, 2000 Antwerpen
NEET jongeren tussen 18 en 30 jaar
📧 ademey@arkos.be
📞 0478 44 21 81

Meer info
- 17. Moving Ground**
Noordersingel 28, 2140 Antwerpen
Jongeren van 10 tot 30 jaar
📧 info@movingground.be
📞 0471 54 80 34

Meer info
- 18. N'Wicha**
Provinciestraat 122, 2018 Antwerpen
Specifieke aandacht voor vrouwen en meisjes, voor kinderen die slechtborend zijn en kinderen met autisme.
📧 info@nwicha.be
📞 0483 13 83 37

Meer info
- 19. Opvangcentrum Rode Kruis Linkeroever**
Beatrijdsaan 100, 2050 Antwerpen
Vluchtelingen in afwachting van een verblijfsvergunning
📞 03 252 58 30

Meer info
- 20. Payoke vzw**
Hallelei 98A, 2000 Antwerpen
Slachtoffers van mensenhandel
📧 robert.leyens@payoke.be
📞 0499 28 99 48

Meer info
- 21. PSC Open Huis**
Stuivenbergplein 38, 2060 Antwerpen
Mensen in armoede
📧 openhuis@psc-antwerpen.be
📞 03 272 25 61

Meer info
- 22. Rising You**
SPRK, Damplein 35, 2060 Antwerpen
Specifieke focus op kortgeschoilde, laagtaalaanvaardige vluchtelingen en nieuwkomers
📧 ben@risingyou.be
📞 0495 36 77 55

Meer info
- 23. Skateboard Academy (SBA)**
SPRK, Damplein 35, 2060 Antwerpen
Kinderen en jongeren
📧 gert@skateboardacademy.be
📞 0473 93 92 58

Meer info
- 24. Spoorzoeker**
Kwelerijstraat 61, 2140 Borgerhout
NEET jongeren tussen 18 en 30 jaar
📧 bram.dekoning@stwb.be
📞 0485 34 40 50

Meer info
- 25. Sporting A - Fietsschool**
Damplein 32, 2060 Antwerpen
Mensen die niet (goed) kunnen fietsen
📧 annemie.martens@antwerpen.be
📞 0486 93 20 92

Meer info
- 26. Sportpret vzw**
Helmsstraat 93, 2140 Borgerhout
Kinderen in (kans)armoede
📧 info@vzw-sportpret.be
📞 0480 63 57 06

Meer info
- 27. WGC 't Spoor**
Kwelerijstraat 75, 2140 Borgerhout
Kinderen en jongeren uit Borgerhout die kampen met overgewicht
📧 fatima.asite@wgctspoor.be
📞 03 217 21 10

Meer info
- 28. Willibies Antwerpen vzw**
Kerkstraat 66-68, 2060 Antwerpen
Jongeren van 5 tot 21 jaar in Borgerhout en Antwerpen
📧 johnan@willibies.be
📞 0472 29 06 66

Meer info
- 29. Yountied Antwerpen**
All-Ann, Slachthuislaan 44, 2060 Antwerpen
Garrincha, Lageweg 356, 2060 Hoboken
Mensen in precariteit levensomstandigheden
📧 kristof.vandewilde@antwerpen.be
📞 0491 16 46 29

Meer info